

Biróczy-Szabó Andrea – Magasvári Adrienn

JÖVEDÉKI JOGSÉRTÉSEK BÜNTETŐJOGI MEGÍTÉLÉSE AZ 1960-AS ÉVEKTŐL AZ UNIÓS CSATLAKOZÁSIG

A tanulmány célja, hogy bemutassa a jövedéki jogsértések büntetőjogi szabályozását és annak változását az 1960-as évektől az uniós csatlakozásig. A tanulmány által vizsgált időszak kiválasztása nem a véletlen műve, indokolják a büntetőjogi, büntető eljárásjogi szabályozás változásai, illetve a Vám- és Pénzügyőrség létrehozása – ez a szervezet nyomozó hatósági jogkörrel rendelkezett a jövedéki bűncselekmények felderítése esetén. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a nagy gazdasági mechanizmus 1968-as elindulását sem. A téma vizsgálata több szempontból is érdekes és izgalmas, hiszen a jövedéki termékek és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységek ellenőrzése már a kiegyezést megelőzően és azt követően is a pénzügyőrök feladatkörébe tartozott. A jövedéki termékeket és a hozzájuk kapcsolódó állami bevételeket az aktuális pénzügyi kormányzatok mindig is kiemelt jelentőséggel kezelték. Ezen termékek elkülönült adóztatásának célja, hogy a nagy adótartamú termékek ellenőrzött keretek között és az adó megfizetésével kerülhessenek a fogyasztóhoz.¹ Másrészt pedig – mivel a magyar költségvetésben a közvetett adók (így például a jövedéki adó) súlya a legjelentősebb – a legnagyobb problémát ezen adók elkerülése okozza.

A PÉNZÜGYŐRI SZERVEZETTÖRTÉNET RÖVID VÁZLATA

A pénzügyőrség az abszolutizmus időszakában a többszintű pénzügyi igazgatás szervezetrendszerének részeként jeleníthető meg, amelynek részei az alsófokú pénzügyi szervek, pénzügyi kerületi igazgatóságok, országos pénzügyigazgatóságok és a legfelső szinten pedig az osztrák császári és királyi pénzügyminisztérium.²

¹ TOMPA 2019.

² MAGASVÁRI 2016a: 84; MAGASVÁRI 2016b: 43.

A jövedéki bevételek fontosságát jelezvén az osztrák császár 1835-ben felállította a Császári és Királyi Jövedéki Őrséget, amely a cukorgyárak, valamint a szesz- és sörfőzdek ellenőrzésére szerveződött. 1843-ban, miután egyesítették a Császári és Királyi Határőrséggel, létrejött a Császári és Királyi Pénzügyőrség, amely az udvari kamara alá tartozott.

A kiegyezést követően igazán hatékony és pontosan szabályozott jövedéki és fogyasztási adóztatási rendszer működött, amelyben az állam saját magának tartotta fenn a dohány, a szesz és a só termelési jogát.³ 1868-ban számos törvénycikk született a különféle adókra (szeszadó, bor- és húsfogyasztási adó, söradó, cukoradó), illetve jövedékekre (sójövedék, dohányjövedék, lottójövedék) vonatkozóan.⁴ A dualizmus időszakában a Magyar Királyi Pénzügyőrség feladatkörébe tartozott a csempészet, valamint a pénzügyi törvények és rendszabályok áthágásának megakadályozása, továbbá az elkövetők kézre kerítése.⁵

A pénzügyi igazgatás szervezetével foglalkozó 1889. évi XXVIII. törvénycikk⁶ szinte minden megyében szervezett pénzügyigazgatóságot, amelyek feladatkörébe tartozott a pénzügyőrség és a határvámhivatalok irányítása mellett a fogyasztási adók, a dohányjövedék és az illetékek beszedése, továbbá 1899-től a teljes adófelügyelet is, az alárendeltségükbe kerülő adóhivatalokon keresztül.

A dualizmus időszakában alakult ki a polgári magyar állam pénzügyigazgatási testületeinek szervezeti felépítése. Ezen 1945-ig csupán apróbb módosításokat hajtottak végre. A magyar pénzügyigazgatási struktúra élén a pénzügyminisztérium állt, amelyben a pénzügyi testületek irányítását megvalósító osztályok működtek. A pénzügyi szakigazgatás középszintű szervezete a pénzügyigazgatóság volt, amelyet fokozatosan építettek ki a Magyar Királyság területén oly módon, hogy egy-egy szakigazgatóság hatósági területe egy-egy vármegye területére terjedt ki. A pénzügyigazgatóságok komplex szervezeti vezetési egységek voltak, amelyek összefogták az adott vármegye területén működő pénzügyi testületek tevékenységét.

A két világháború közötti időszakban a termelés akadozott, az áruhiány következtében pedig infláció alakult ki. A helyzet az 1930-as évek végére viszonylagosan

³ HETÉNYI 1994.

⁴ 1868. évi XI. tc. a sójövedék iránt; 1868. évi XIV. tc. a dohányjövedék iránt; 1868. évi XV. tc. a lottójövedék iránt; 1868. évi XVI. tc. a szeszadóról; 1868. évi XVII. tc. a bor- és húsfogyasztási adó iránt; 1868. évi XIX. tc. a söradóról; 1868. évi XX. tc. a cukoradó iránt

⁵ STIPTA 2013: 20; KÖPF 2003: 13; ERNYES 2015: 87.

⁶ 1889. évi XXVIII. törvénycikk a pénzügyi közigazgatás szervezetének változtatásáról 3. §.

normalizálódott, elsősorban a különféle jogcímeken befolyt adóbevételeknek köszönhetően. Ezek egyenes adókból, forgalmi adókból, illetékekből, fogyasztási adókból, jövedékekből, vámokból tevődtek össze.⁷ Az újjáépítés időszakában, leginkább a gazdaságban betöltött pozíciója miatt, kulcsszerep várt a pénzügyőrségre, mindezt persze a megcsonkított ország területén, de lényegesen kisebb létszámmal kellett ellátni. Az 1930-as években megtörtént a vámszaki és határőrizeti szolgálatok elválasztása, továbbá az adatgyűjtés és a figyelőszolgálat megszervezésére létrejött a pénzügyőri nyomozócsoport. Az évtized végén a területi visszacsatolásokkal viszont megnövekedtek a pénzügyőrség feladatai, de a főbb irány továbbra is az adók és a jövedékek beszedése, a csempészet és a pénzügyi visszaélések megakadályozása volt.⁸

A II. világháborúba belépő Magyarországon szigorú hadigazdálkodást vezettek be, amelyben az állami bevételek biztosítása miatt a pénzügyőrségnek kiemelt szerep jutott.⁹ A háború után megkezdődött a közigazgatás és ezen belül a pénzügyi igazgatás átrendezése. 1945-ben eltörölték a királyi jelzőt, ezzel kezdetét vette a pénzügyőrség nagy átalakítása.¹⁰ 1950 márciusában létrejött az Országos Pénzügyi Főparancsnokság (OPF), amelyet 1964-ben egyesítettek az időközben létrehozott Vám Főigazgatósággal,¹¹ de a hosszú ideig fennmaradó szervezeti formát és nevet – Vám- és Pénzügyőrség¹² – 1966-ban nyerte el. A rendszerváltás utáni Pénzügyőrséggel szemben támasztott elsődleges feladat a mindenkorai pénzügyi kormányzat, valamint a kincstár elvárásainak teljesítése. E tekintetben a Pénzügyőrség nem okozott csalódást, évről évre teljesítette a bevételi elvárásokat. Árulkodó adat, hogy 1990-ben 146 milliárd forint bevételt, míg 1999-ben ennek több, mint tízszeresét, 1500 milliárd forintos bevételt fizetett be a testület az államkasszába.¹³

A II. világháború után, mivel az állami vállalatok és szervezetek megbízható adófizetők voltak, megszüntették az addigi szigorú, kötött jövedéki szabályozást és ellenőrzést. Az 1990-es években bekövetkezett társadalmi-gazdasági változások következtében az állami vállalatokat felváltották a vállalkozások. Ezek közül sokan felismerték, hogy a magas adótartalmú termékekre elkövetett

⁷ MOLNÁR 2006.

⁸ KÖPF 2003: 40.

⁹ ARNOLD 2002: 9.

¹⁰ CZENE-POLGÁR 2023: 123.

¹¹ CZENE-POLGÁR 2023: 131.

¹² 1966. évi 2. törvényerejű rendelet a vámjog szabályozásáról.

¹³ SZABÓ 2015: 118–119.

jogsértésekkel gyorsan jelentős haszonra lehet szert tenni, így a jövedéki szabályozást új alapokra kellett építeni.¹⁴

A PÉNZÜGYŐRÖK FELADATRENDSZERE AZ 1960-AS ÉVEKBEN

Ebben a fejezetben a pénzügyőrök jogai és kötelezettségei közül – amelyek sok hasonlóságot mutatnak a hatályos szabályozással – kiemelten kezeljük a témánk szempontjából releváns kérdéskörrel, a jövedéki termékekkel, eljárásokkal, jogsértésekkel kapcsolatosakat. A pénzügyőrök kötelesek voltak a pénzügyi büntett, valamint a pénzügyi, továbbá vám- és devizasabálýsértés észlelése és gyanúja esetén megtenni a szükséges intézkedéseket. Sőt ez a rendelkezés a szolgáltatón kívüli pénzügyőrrre is kötelezettséget rótt.¹⁵ Az említett jogsértések elkövetésekor tetten ért, illetve azok elkövetésével alaposan gyanúsítható személy – értették ezalatt a részeseket is – személyazonosságát köteles volt megállapítani. Ennek érdekében jogosult volt feltartóztatni, igazoltatni és – tanácsí, rendőrségi vagy vám- és pénzügyőrségi szervhez – előállítani az érintett személyt.¹⁶

A pénzügyőr ellenőrizhette a vámárúk azonosságának biztosítására szolgáló vámmárakat és azt, hogy egyáltalán megtörtént-e a külföldi eredetű áru vámkezelése, valamint megvizsgálhatta az adótárgyak és vámárúk származását. Ezen ellenőrzések érdekében közutakon személyeket, járműveket feltartóztathatott, a vasúti és autóbusz-pályaudvarokon, hajóállomásokon, repülőtereken tartózkodó, illetőleg a vasutakon, hajókon, személyszállító közforgalmú gépjárműveken szállított utasok csomagjait a szállítóeszközön tartózkodás ideje alatt, akár menetközben, akár állomásokon megvizsgálhatta.¹⁷ A pénzügyőr az adójogszabályok, valamint a vámjogszabály alapján ellenőrzést folytathatott üzembn, vállalatnál vagy akár magánszemélynél is, amely során az ellenőrzés kiterjedhetett:

- a) az áruk, illetőleg adótárgyak gyártásának, előállításának, felhasználásának ellenőrzésére;
- b) az üzemi, az üzleti, az azokkal közvetlen összeköttetésben levő, továbbá a termékek, áruk, adótárgyak tárolására szolgáló vagy ilyen célra

¹⁴ HETÉNYI 1994.

¹⁵ SZÉKELY 1985: 71.

¹⁶ 9/1966. (II. §.) Korm. rendelet a vám- és pénzügyőrségről, valamint a vámjog szabályozásáról szóló 1966. évi 2. törvényerejű rendelet végrehajtásáról 6. §.

¹⁷ 9/1966. (II. §.) Korm. rendelet 6. §.

alkalmas helyiségeknek, valamint a gyártásnál használt műeszközöknek, berendezéseknek;

- c) az adóellenőrzés céljai érdekében, valamint a vámeljárással szemben alkalmazott biztosító eszközök és azonossági jelek meglétének, változatlanlanságának, épségének;
- d) az adóköteles termelvények, termékek, áruk, adótárgyak mennyiségének és minőségének;
- e) a vezetni rendelt ellenőrzési iratoknak, nyilvántartásoknak, továbbá az üzem- és üzletviteli anyag- és forgalmi nyilvántartásoknak (számviteli nyilvántartások, bizonylatok) a megvizsgálására.¹⁸

A pénzügyőr az ellenőrzések során köteles volt a vonatkozó jogszabályok hatásköri és eljárási szabályait – nyomozás esetén a büntetőeljárással rendelkezőit – betartva eljárni.¹⁹

A BÜNTETŐELJÁRÁS HATÁSKÖRI SZABÁLYAI

Megállapíthatjuk, hogy a II. világháborút követően valamennyi jogág átfogó módosításon esett át, több évtizede hatályos jogszabályokat helyeztek hatályon kívül annak érdekében, hogy a szocialista törvényességnek megfeleljenek. A büntetőeljárással jogszabályi háttérén is megfigyelhető a jogi normák gyors és teljes körű lecserélése. A büntető perrendtartásról szóló 1951. évi III. törvényt több olyan novelláris módosítás²⁰ is érintette, amelyek időnként felszínre hoztak ellentmondásokat a részletszabályok között, ezért indokoltá vált egy új jogszabály megalkotása.²¹ A tanulmányban vizsgált időszak kezdetén a büntető eljárásról szóló 1962. évi 8. törvényerejű rendelet határozta meg a nyomozó hatóságokat. Ennek megfelelően, a rendőrség és az ügyészség mellett, egyéb szervek is végezhettek nyomozási cselekményeket, így a pénzügyőrség és a vámőrség,²² amelyek 1964-ig önálló szervként működtek.

A pénzügyőrség és a vámőrség vonatkozásában ez idő szerint a pénzügyi és a vámbüntettekről, valamint a pénzügyi és vámszabálysértésekről szóló 1954. évi

¹⁸ 9/1966. (II. 5.) Korm. rendelet 6. §.

¹⁹ 9/1966. (II. 5.) Korm. rendelet 7. §.

²⁰ 1954. évi V. törvény; 1957. évi 8. törvényerejű rendelet és az 1958. évi 16. törvényerejű rendelet.

²¹ FANTOLY 2013: 23–24.

²² 1962. évi 8. törvényerejű rendelet a büntető eljárásról 14. §.

3. törvényerejű rendelet 6. §-a tartalmazott erre vonatkozó rendelkezést. E jogszabály szerint a pénzügyőrség, illetve a vámőrség csak halaszthatatlan nyomozási cselekményeket foganatosíthatott. Ugyanis e büntettek ügyében is a rendőrség, illetve az ügyészség nyomozott, azonban a nyomozó hatóság a pénzügyőrséget és a vámőrséget egyes nyomozási cselekmények elvégzésével, illetve egyes ügyekben nyomozás lefolytatásával is megbízhatta.²³ Ezen nyomozó hatóságok a büntető eljárás során többek között intézkedéseket foganatosíthattak a büntettek megelőzése, felderítése és az esetleges folytatásának megakadályozása érdekében. A hatáskörükbe tartozó büntettek esetében lefolytatták a nyomozást, és ennek során kényszerintézkedéseket alkalmazhattak.²⁴

A büntető eljárásról szóló 1973. évi I. törvény (a továbbiakban: új Be.) már a nyomozó hatóságok közt nevesítette a vám- és pénzügyőrséget, a hatáskörnél utalva a pénzügyi bűncselekményeket tartalmazó fejezetre. A pénzügyőrök nyomozó hatósági jogkörének megerősítése indokolt volt, hiszen a pénzügyőr hivatalos eljárása során pénzügyi bűncselekményeket derít fel és a pénzügyőrség szakképzett nyomozó szervezettel rendelkezik.

Az új Be. felhatalmazása alapján a pénzügyminiszter rendeletben²⁵ szabályozta a vám- és pénzügyőrség nyomozó szerveit és a pénzügyi bűncselekmények nyomozásának részletszabályait. Ennek megfelelően a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága, a vám- és pénzügyőrség megyei (fővárosi) parancsnokságai, a megyeszékhelyen működő vám- és pénzügyőri szakaszok, Budapesten a fővárosi V–VI. kerületi vám- és pénzügyőri szakasz, Pest megyében a Budakörnyéki vám- és pénzügyőri szakasz járhatott el nyomozó szervként. A rendszerváltozás idején újabb rendelet lépett hatályba,²⁶ amely már a megyeszékhelyi vámhivatalokat nevesíti (a korábbi szakaszok helyett), illetve a határvámhivatalok számára is nyomozó hatósági jogkört biztosít, de csak különös esetekben. Így az általuk felderített, nem magyar állampolgárok által elkövetett devizagazdálkodás megsértése és csempészet alapos gyanúja esetén, ha a nyomozást előreláthatólag a cselekmény társadalomra veszélyességének csekély foka miatt meg kell tagadni vagy meg kell szüntetni. A 1992. január 1-jétől hatályos új PM rendelet²⁷ már nevesíti a megyénként megjelenő nyomozóhivatalokat és a Központi Büntetőügyi

²³ 1962. évi 8. törvényerejű rendelet a büntető eljárásról Részletes indokolása.

²⁴ 1962. évi 8. törvényerejű rendelet a büntető eljárásról 15. §.

²⁵ 32/1973. (X. 22.) PM rendelet a pénzügyi bűncselekmények nyomozásáról.

²⁶ 35/1989. (IX. 7.) PM rendelet a bűncselekmények vám- és pénzügyőrségi nyomozásáról.

²⁷ 37/1991. (XII. 24.) PM rendelet a bűncselekmények vám- és pénzügyőrségi nyomozásának részletes szabályairól.

Parancsnokságot. Azt is fontos megemlíteni, hogy a vám- és pénzügyőrség nyomozó szerveit a hatáskörükbe tartozó pénzügyi bűncselekmények nyomozása során megillették mindazok a jogok és kötelességek, amelyeket a Be. a nyomozó hatóságok részére biztosított, illetőleg előírt.

A későbbiekben több módosítást is megélt a vám- és pénzügyőrség nyomozó hatósági jogköre, lekövetve a Btk.-ban található pénzügyi bűncselekmények változásait, illetve kiegészült a hatáskörös bűncselekményekkel összefüggésben elkövetett magánokirat-hamisítás, közokirat-hamisítás és bélyeghamisítás törvényi tényállásokkal.²⁸

BÜNTETŐ ANYAGI JOGI KÉRDÉSEK

Az 1960-as években a jövedéki adóval, illetőleg a jövedéki termékekkel kapcsolatos elkövetési magatartásokat az Adócsalás (248. §)²⁹ tényállása tartalmazta.

„248. § (1) Aki

a) adókötelezettségének megállapítása szempontjából jelentős tény (adatot) a hatóság előtt valótlanul ad elő vagy elhallgat, és ezzel vagy más megtévesztő magatartással az adóbevételt csökkenti,

b) a hatóság megtévesztésével őt meg nem illető adómentességet vagy adókedvezményt vesz igénybe,

c) olyan terményt vagy terméket, amely jövedék tárgya, a jogszabályban megállapított feltétel hiányában vagy hatósági engedély nélkül előállít, a jövedéki ellenőrzés alól elvon, vagy más által elvont terményt vagy terméket vagyoni haszon végett megszerez, elrejt, vagy elidegenítésében közreműködik, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A szabályozás három alapesetet különböztetett meg: a „klasszikus adócsalás” mellett az adómentesség, adóbevétel hatóság megtévesztésével történő igénybevétele és a jövedéki visszaélés is büntetendő volt.³⁰ Az elkövetési cselekmény megnyilvánulhatott tevőleges magatartásban (például valótlan adat bejelentése, adócsökkentés célját szolgáló hamis könyvelés) vagy valamilyen kötelesség

²⁸ 1994. évi IX. törvény 32. §; 1997. évi XXXII. törvény 85. § (1); 1998. évi XCIII. törvény 18. § (1); 1999. évi CX. törvény 57. § (1).

²⁹ 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről.

³⁰ JACSÓ 2017.

elmulasztásában (például az adó megállapítása szempontjából jelentős adat elhallgatása, eltitkolása, a könyvvvezetési kötelezettség elmulasztása, a könyvek-ből egyes adatok kihagyása). Az adómentességnek vagy adókedvezménynek a hatóság megtévesztésével való kieszközlése az elkövetési magatartás harmadik fordulata alá volt vonható. Az adókötelezettséget és az ennek megállapításával kapcsolatos eljárást, az adókötelezettség megállapítása szempontjából jelentős tényeket, adatokat, az adómentességet, az adókedvezményt a büntetőjogi keret-tényállást kitöltő más jogszabályok állapították meg.

Az adóbevétel csökkenése a bűncselekménynek a törvényi tényállásba fel-vett eredménye, az eredmény bekövetkezése nélkül a cselekmény kísérleti stádiumban marad.

Az új büntető törvénykönyv³¹ 1979. július 1-től az adócsalás (310. §) mellett külön szabályozta a jövedéki termékekkel kapcsolatos jogsértéseket a Visszaélés jövedékkel (311. §) törvényi tényállásban.

(1) Aki olyan terméket, amely jövedék tárgya, a jogszabályban megállapított feltétel hiányában vagy hatósági engedély nélkül előállít, a jövedéki ellenőrzés alól elvon, vagy más által elvont terméket vagyoni haszon végett megszerez, elrejt vagy elidegenítésében közreműködik, vétséget követ el.

A bűncselekmény megvalósulásához nem szükséges megtévesztő tevékenység. Az elkövetési magatartás első két fordulata (előállítás és elvonás) a büntetőjogi kereteket kitöltő szabályok (például a dohány termeléséről, feldolgozásáról, forgalomba hozataláról és jövedéki ellenőrzéséről;³² a szesz adóztatásáról, vala-mint a szesz előállításával, forgalomba hozatalával és jövedéki ellenőrzésével kapcsolatos rendelkezési jogról³³) rendelkezéseinek a megszegésével meg-valósult. Az elkövetési magatartás harmadik fordulata a jövedék tárgyat képező termékkel kapcsolatos gazdaságot tartalmazta.

A jövedéki visszaélés törvényi tényállását 1996. június 25-től hatályon kívül helyezték,³⁴ amit indokolt a jövedéki ellenőrzés szabályainak, valamint az alkalmazható szankcióknak a szigorítása. Emellett az is megállapítható, hogy a

³¹ 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

³² 16/1968. (IV. 9.) Korm. rendelet a dohány termeléséről, feldolgozásáról, forgalomba hozataláról és jövedéki ellenőrzéséről.

³³ 39/1967. (X. 12.) Korm. rendelet a szesz adóztatásáról, valamint a szesz előállításával, forgalomba hozatalával és jövedéki ellenőrzésével kapcsolatos rendelkezési jogról.

³⁴ 1996. évi LII. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról.

jövedékkel visszaélés bűncselekménye minden esetben adóelvonással jár, így a Btk. 310. §-ában meghatározott adó-, társadalombiztosítási csalás is megvalósul.

2001. július 20-tól egy újabb Btk. módosítás eredményeképp a Visszaélés jövedékkel (311. §) újra törvényi tényállás lett, mert a hatályon kívül helyezése óta eltelt időben új jövedéki törvény született, a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 1997. évi CIII. törvény, amely az anyagi jogi szabályok mellett a jövedéki eljárási szabályokat is tartalmazta.³⁵ A jogalkalmazói tapasztalatok pedig azt mutatták, hogy nem elegendők a jövedéki törvény nyújtotta bármilyen súlyos pénzügyi jellegű, közigazgatási szankciók, mivel azokat olyan személyek „alkalmazásával” könnyen kijátszották, akikkel szemben – éppen vagyoni helyzetük miatt – az említett szankciókat nem lehetett végrehajtani.³⁶ Az új tényállás a jövedéki termékek előállításának, megszerzésének és tartásának, valamint forgalomba hozatalának – a jövedéki törvény által meghatározott rendjét – megsértőket rendelte büntetni. Ezzel egyidejűleg a Btk. kiegészült két új tényállással, így a jövedéki orgazdasággal (311/A. §), amely a jövedéki adózás alól elvont termék további forgalmazását, felhasználását kívánja megakadályozni, és a jövedékkel visszaélés elősegítésével (311/B. §), amely az alaptényálláshoz (311. §) képest előkészületnek minősülő előkövetési magatartásokat *sui generis*, befejezett bűncselekményként szankcionálja.

A jövedéki visszaélés büntetőjogi megítélését indokoltta tette az is, hogy a Btk. nem rendelkezett a jövedéki törvényben szabályozott, jövedéki terméknek nem minősülő, de a jövedéki termékek előállításához, illetve forgalomba hozatalához szükséges alapanyagokkal és eszközökkel történő visszaélésekről, mint például a borhamisításhoz használt cukorcefre előállítása, tárolása, illegális lepárló berendezések készítése, forgalomba hozatala, zár- és adójegyek jogellenes előállítása; pedig a jövedéki adó megfizetésének biztosításához fűződő érdekek ezt indokoltta tették.

ÖSSZEGZÉS

Az 1960-as évek elejétől a vámőri és a pénzügyőri (majd 1964-től az integrált) testület nyomozóhatósági hatáskörei folyamatosan változtak, többnyire bővültek. Ennek megfelelően alakult a miniszteri szintű jogszabályalkotás és a belső

³⁵ LENGYEL 2022: 36.

³⁶ 2001. évi LIX. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról Általános indokolása.

szabályzók rendszere is. A kormányzat nemcsak a jogszabályi felhatalmazás, de a szervezetfejlesztés terén is támogatta a pénzügyőrök jogszerű fellépését a pénzügyi jogsértések ellen. Tekintettel arra, hogy a pénzügyi bűncselekmények úgynevezett kerettörvényi tényállásként jelennek meg a büntetőjogszabályban, a tartalommal kitöltő adó-, vám- és jövedéki jogszabályok mennyisége és azok fogalmi rendszere igen összetett ismeretet és gondolkodást követelt meg, ezért létszámfejlesztés és a képzés megerősítése vált szükségessé a jövedéki jogsértések vizsgálata és hatékony nyomozása érdekében.

Az 1980-as években a technikai kihívásokkal is meg kellett küzdeni, ami egyes eljárások gépesítését, illetve a számítástechnika térnyerését jelentette.

A rendszerváltás utáni pénzügyőrséggel szemben támasztott elsődleges feladat a költségvetési bevételek biztosítása volt, amelyhez hozzátartozott az ezt csökkenteni szándékozott bűnelkövetések megelőzése, felderítése és nyomozása is.

IRODALOMJEGYZÉK

- ARNOLD Mihály (2002): *Ma már holnap van. A magyar gazdaság és a Vám- és Pénzügyőrség*. Budapest: Viva Média Holding.
- CZENE-POLGÁR Viktória (2023): *Beárazva. Pénzügyi bűncselekmények a Rákosi-korszakban*. Budapest: Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatala.
- ERNYES Mihály (2015): A rendvédelem jogi szabályozása a dualizmusban. In BODA József – PARÁDI József (szerk.): *Tanulmányok a XIX–XX. századi magyar rendvédelem-történetéből*. Budapest: Nemzeti Közszerológiai Egyetem – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, 89–126.
- FANTOLY Zsanett (2013): A magyar büntetőeljárás jog kodifikációjának történeti fejlődése. *Forum: Acta Juridica et Politica*, 3(1), 5–25.
- HETÉNYI István (1994): Az adópolitika változó súlypontjai. In VERESS József (szerk.): *A gazdaságpolitika változó súlypontjai*. Budapest: Akadémiai, 97–104.
- JACSÓ Judit (2017): A költségvetési csalás. In HOLLÁN Miklós – BARABÁS A. Tünde (szerk.): *A negyedik magyar büntető kódex – régi és új vitakérdései*. Budapest: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Országos Kriminológiai Intézet, 267–296.
- KÖPF László (2003): *Fejezetek a magyar vámigazgatás és a pénzügyőrség történetéből*. Budapest: Tipico Design.
- LENGYEL Tibor (2022): *A költségvetési bevételek büntetőjogi védelme és annak kihívásai Magyarországon a XXI. században*. PhD-értekezés. Debrecen: Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola.

- MAGASVÁRI Adrienn (2016a): Kivonat a pénzügyőrség személyi állományának történetéből (1867–1919). In ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSZKY Ágnes (szerk.): *Válogatott tanulmányok a Vám- és Pénzügyőri Tanszék fennállásának 25. évfordulója alkalmából*. Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Vám- és Pénzügyőri Tanszék, 82–91.
- MAGASVÁRI Adrienn (2016b): Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig. *Rendvédelem Történeti Füzetek*, 25(43–46), 39–46. Online: <https://doi.org/10.31627/RTF.XXV.2015.43-44-45-46N.39-46P>
- MOLNÁR Valéria (2006): Adókikerülés az ÁFA hazai gyakorlatában. *Sectio Juridica et Politica*, 24, 261–279.
- STIPTA István (2013): A pénzügyi közigazgatás szervezete Magyarországon 1849 és 1883 között. *Miskolci Jogi Szemle*, 8(1), 18–34.
- SZABÓ Andrea (2016): A magyar pénzügyőr képzés intézményi kereteinek fejlődése 1867–2011. *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 25(43–46), 117–126. Online: <https://doi.org/10.31627/RTF.XXV.2015.43-44-45-46N.117-126P>
- SZÉKELY János (1985): A társadalmi tulajdon védelme. *Jogpolitika*, 4(5), 7.
- TOMPA Krisztián (2019): *Adók gazdasági hatása és a fontosabb adók működési gyakorlata*. Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem.

